9. ఒక్కవాన ...

నాలుగైదు రోజుల్నించీ వానజల్లులు పడుతున్నాయి.

ఎండి, బీటలు వారి దాహం కోసం ఎదురు చూస్తున్న భూమాతని చల్లని మేఘాలు ఆత్మీయంగా వానరూపంలో వచ్చి పలకరించడంతో ఆనందంగా పులకరించిపోయింది.

రైతుల మోము విప్పారింది.

గడిచిన ఏడాది వానల్లేకా, పంటల్లేకా, కనీసం పశువులకి సైతం గ్రాసంలేకా కబేళాలకి తోలి నానా ఇబ్బందులతో దిక్కుతోచని స్థితిలో ఉన్న రైతుల ముఖాలు ఆనందంతో కళకళలాడుతున్నాయి.

సన్నటి వానజల్లులోనే తడుస్తూ చేను దగ్గర్నించి ఇంటికి వచ్చాడు వెంకయ్య.

'చేనుకాడికి పోయేవాడివి గొడుగు తీసుకుని పోకూడదూ? వానకి తడిస్తే కమ్మగా ఉండద్దీ?' అంది భార్య కోటమ్మ, చిరుకోపంగా

'ఇంతలోనే వాన వచ్చిద్దని ఎవురు అనుకున్నాల్లేవే! పదును అయిందో లేదో అని చూసిరావటానికి పోయా!'

'పొద్దుట్నించీ మబ్బులుకమ్ముతూనే ఉండే. వాన ఎంత సేపట్లోరావాలి? అయితే చేలు పదును అయినట్టేనా?'

'ఉద్దామద్దేగా అయిందే పదును. ఇంకో వాన పడితే యిత్తులు ఎదపెట్టుకోవచ్చు.'

"ఇంకో వాన పడిద్ది లయ్యా!'

'ఇయ్యాల్టితో ముగశిరకార్తె పోయిద్ది. ముగశిర కార్తెలో చినుకుపడితే ముసలి ఎద్దు కూడా లేచి రంతేసిద్దంట! రేపు ఆరుద్ర వచ్చిద్ది. ఆ కార్తె ఎట్ట ఉండిద్దో! ఆ కార్తెలో కూడా ఇట్నే రెండు వానలు పడితే ఇంక ఢోకా ఉండదు!'

'జనం ఊరుకోరు. ఈ అగులు బొగులు పదునుకే పైర్లు ఎదపెడతారు. ఎప్పుడెప్పుడా అని ఉన్నారు. ముందు యిత్తనం మొలిచిద్ది కదా!'

'ఏం మొలిచిద్దోనబ్బా! బాగా పదును అయితే కదూ?'

'మనం ఏం పైర్లు యేద్దామయ్యా?'

'చూద్దాం. నలుగురూ ఏ పాటు పడతారో మనమూ అట్నే పడదాం. పొలంలో పైరు వెయ్యాలంటేనే భయంగా ఉందే! నాలుగేళ్ళనుంచీ పొలం మీద రూపాయి ఎరిగిఉన్నామా?'

'మనం ఎరగడం సంగతి తర్వాత... పొలానికి పెట్టీగా అప్పుల పాలయ్యింది. చూస్తా చూస్తా పొలాన్ని వదిలిపెట్టలేంగా?'

'ఐదెకరాలు మొక్కజొన్న, మూడెకరాలు పత్తీ, రెండు ఎకరాలు సీడ్ బెండ వేద్దామని ఉంది నాకు. మొక్కజొన్నలో కంది కలిపిపెడదాం. ముందు వానలు పడనియ్యి!'

'సరే, కాళ్ళు కదుక్కునిరా, అన్నం పెడతా!' అని కోటమ్మ లేచి ఇంట్లోకి వెళ్లింది.

వెంకయ్య కాళ్లు కదుక్కుని లోపలకి వెళ్ళి పీట వాల్చుకుని కూర్చున్నాడు.

'ఇంకొక్క వానపడితే బాగుండు!' అనుకున్నాడు మనసులో.

అదేమాట ఆ రోజు ఏ వందసార్లో అనుకున్నాడు.

వెంకయ్యకి పది ఎకరాలు పొలం ఉంది.

వానలు సక్రమంగా ఉండి, పంటలు సక్రమంగా పడితే వెంకయ్య మంచి రైతు కిందనే లెక్క!

వరుసగా మూడేళ్ళ నుంచీ వ్యవసాయంలో చాలా దండుగపడ్డాడు.

ఈ మూడేళ్ళూ పదును అయ్యేటట్లు తొలకరివానలే కురవలేదు. ముదురు పైర్లు పడలేదు.

మూడేళ్ళ క్రితం ఖరీఫ్ అదును దాటిపోయిన తరువాత వానలు పడటంతో రబీలో శనగ, పెసర, మినుము పంటలు వేశాడు.

విత్తనాలు ఎదపెట్టిన తరువాత 20రోజులకి ఒక వాన పడి ఆగిపోయింది.

పెసర, మినుము పంటలు మోకాటి ఎత్తున పెరిగి పూత, పిందె వరకూ వచ్చింది. మారు వాన లేకపోవడంతో అవి ఎండిపోవడం మొదలు పెట్టాయి.

అప్పటి వరకూ ఎకరానికి విత్తనాలు, ఎరువులు, మందులు, కూలీనాలీ మూడువేలు అయింది.

చివరకి ఎకరం రెండువందల రూపాయలకి గొర్లు, మేకలవాళ్లకి అమ్ముకున్నాడు. వాళ్లు ఆ జీవాల మేత కోసం కొనుక్కున్నారు.

తరువాత ఏడూ ఖరీఫ్‌లో వానలు లేవు. అయినా రబీలో బాగానే కురిశాయి.

తనకి పంటలు బాగానే పండాయి.

పెసలు, మినుములు 35 క్వింటాళ్లు అయ్యాయి.

అంతకుముందు ఏడు మినుముల ధర క్వింటాల్ 26, 27 వందలు ఉంది.

తన పంటని వ్యాపారులు 18 వందలకి అడిగారు.

రేటు పెరుగుతుందీ, గత ఏడాది ఉన్న ధర వస్తుందనే ఉద్దేశంతో తను ఇవ్వలేదు.

ధర పెరగడం కాదు, రోజురోజుకీ తరగడమైంది.

థాయ్‌లాండ్, బర్మాదేశాల నించి సరుకు ఇబ్బడిముబ్బడిగా దిగుమతి అయిందన్నారు.

ధర తగ్గి, చివరకి వెయ్యి రూపాయలు మీద నిలబడిపోయింది.

ఆ రేటుకి తను అమ్ముకోక తప్పలేదు.

27 వందలు ఎక్కడా, 10 వందలు ఎక్కడా? అదీ ఒక్క క్వింటాల్‌కి!

లక్ష రూపాయలు వస్తాయనుకున్న పంట మీద 35వేలు వచ్చాయి.

ధరలోనే తేడా! తనకి పొలం మీద ఖర్చే 55 వేలు అయింది.

చివరికి అప్పు మిగిలింది.

నిరుడూ ఇంతే!

10 ఎకరాలు పెసలు, మినుములు, శనగలు పంట పెడితే ఎకరానికి 50 కేజీలు పండాయి. పురుగుపడీ, వానలేకా దిగుబడి రాలేదు. తనకే కాదు, ఊరంతా ఇదేపంట! ఇదే దిగుబడి!

ధర కూడా లేదు. 20 వేలు నష్టం!

వరుసగా మూడేళ్ళనించీ సమ్మెట దెబ్బల్లాగా దెబ్బమీద దెబ్బ తగిలింది.

వ్యవసాయం అంటేనే తనకి భయంతో వణికే పరిస్థితి కలుగుతోంది.

అదునులో ముదురు పైర్లు పడితే ఇంత దండగలు రావు. ముదురులో చాలా రకాల పైర్లు కూడా పెట్టుకోవచ్చు. ఎక్కువ రకాల పైర్లు రబీలో వేయడానికి వీలుకాదు.

ఖరీఫ్‌లో వానలు లేకనే ఈ దుస్థితి!

'ఈ ఏడాది ఎలా ఉంటుందో? ఇంకో వాన పడితే బాగుండు, ముదురు పైర్లు వేసుకోవచ్చు' అనుకుంటూ పడుకున్నాడు వెంకయ్య.

దివ్యంగా వెన్నల కాస్తోంది.

అర్థరాత్రి.

వాతావరణం ఒక్కసారిగా మారిపోయింది. ఉరుములు, మెరుపులతో వాన మొదలైంది.

నెమ్మదిగా ప్రారంభమైన వాన ఊరూవాడా మునిగిపోయేలా ముంచెత్తింది. కుంభవృష్టి!

తెల్లవారింది.

రైతుల ఆనందానికి పట్టపగ్గాల్లేవు!

గడిచిన ఏడాది వానలేకా, పంటల్లేకా, పశువులకి మేత సైతం దొరక్క నానా ఇబ్బందులు పడిన రైతుల ముఖాలు ఆనందంతో విప్పారాయి.

పెద్ద పండగే రైతులకి!

గట్లు తెగిపోయాయేమో అనీ, చేలల్లో నీళ్లు నిలిచాయేమో అనీ, కుంటలు నిండాయా లేదా చూద్దామనీ, పుట్ట కుక్కుల కోసమనీ, సంతోషంతో కూడిన సరదాతో ఒక్కొక్కరూ ఒక్కో కారణంతో రైతులు పొలాల మీద పడ్డారు.

వెంకయ్య తెలతెలవారుతుండగా లేచి బురదలోనే వెళ్ళి తన నాలుగుచేలూ చూసి వచ్చాడు.

'మంచి వానపడిందే! చేలల్లో నీళ్లు కూడా నిలిచినయ్. ఇంక ఏ పైరు అయినా పెట్టుకోవచ్చు. ఆరుద్ర కురిస్తే దరిద్రం ఉండదంట!' అని సంతోషంగా ఉబ్బితబ్బిబ్బవుతూ కోటమ్మతో చెప్పాడు.

'ఆయిల్‌కి రేటు పెరిగిందంట. ట్రాక్టరోళ్లు బాడిగలు పెంచుతారు. ఆ బాడిగలు మనం తట్టుకోలేం. ఎద్దులు తెచ్చుకుందాం!'

'తెస్తా. బాడిగలు చేయిస్తే చాలా అవుతాయ్. ఇంక మనం తినేదేం ఉండదు. ఎద్దుల్ని తెచ్చి ఈ నాలుగు నెల్లూ పన్లు చేసుకుని తరువాత అమ్ముకోవచ్చు అంతగా అయితే!”

'ఎద్దులకి డబ్బు ఎట్ట చేద్దాం?'

'చూద్దాం. ఎవరో ఒకరు అప్పు ఇయ్యకపోతారా! పదీ పన్నెండేలు లేందే నాసి ఎద్దులు కూడా రావు.'

అంతకు ముందు వెంకయ్య వాళ్ళకి ఎద్దులు వుండేవి. ఆయన మంచి సేద్యగాడు కూడా! అయితే వానలు లేక, వాటికి పనులులేక మూడేళ్ళనాడు మరో మార్గాంతరం లేక కటిక వాళ్ళకి అమ్ముకున్నాడు వాటిని.

'ఎంకయ్యన్నా... పనికి రావూ ఇయ్యాల? మజ్జెన్నం లోడు చేయడానికి లారీ వచ్చిందంట!' అంటూ వచ్చాడు కూలీల ముఠామేస్త్రీ సుబ్బన్న.

'నేను రాన్రా! ఇయ్యాలే కాదు, ఇంక ఇయ్యేటికి రాను. వానలుపడే, నాకు ఎట్టవల్లవుద్ది? పొలం పని ఉండదూ! నాకే కూలోళ్లు అవసరం ఇంక!' ధీమాగా అన్నాడు.

వెంకయ్య గతంలో ఎప్పుడూ కూలికిపోయిన మనిషికాదు. మూడేళ్ళుగా వ్యవసాయంలో దండగలు రావడంతో అప్పుల పాలయ్యా, చేతిలో డబ్బులేకా, కుటుంబ అవసరాలకైనా వస్తాయనే ఉద్దేశంతో ముఠాలో చేరి సుబాబుల్, జామాయిల్ చెట్లు కొట్టే పనికి పోతున్నాడు.

'ఇయ్యాల్టికి రాన్నా! మనుషులు తగ్గారు'

'అయినా రాన్రా! కుదరదు. అరక సామాను సరిచేసుకోవాలి. డబ్బుచూసి ఎద్దులు తెచ్చుకోవాలి. నేల ఆరితే పైర్లు వేసుకోవాలిగా!'

'ఇయ్యాల చాల మంది ఎగేశారు!'

'సరే కానీ ఓరే... వడ్డీకి పదేలు డబ్బు చూడాల్రా ఎవురి దగ్గరైనా'

'ఎవరి దగ్గర ఉన్నయ్యన్నా? ఎగసాయంలో నిరుడు అందరికీ దండగలేనాయే! డబ్బులు ఉన్న వాళ్ళు ఐదు, ఆరు రూపాయల వడ్డీలేనిదే బయట పెట్టడంలా!'

'అంతంత వడ్డీకి తెచ్చి పొలాలమీద పెట్టి మనం తీర్చే ఎవారమేనా? రెండు రూపాయల వడ్డీకి చూడ్రా!'

'నాకు తెల్సి ఎక్కడా దొరకవన్నా! నేను రెండు ఎకరాల పొలం మగతాకి తీసుకున్నా. మగతా కడదామని ఎవుర్ని అడిగినా చోటు పెట్టలా!' అని చెప్పి మేస్త్రీ వెళ్ళిపోయాడు.

మూడు రోజులు వెంకయ్య ఊళ్ళో తెలిసిన వాళ్ళందర్నీ అప్పు అడిగాడు. ఎక్కడా దొరకలేదు.

పొలాలు తేమ ఆరాయి.

ఎద్దులు వున్న వాళ్ళు గొర్రు, గుంటక, కాడి, మేడి సరిచేయించుకుని, అదును పోతుందనే వుద్దేశంతో తొందర తొందరగా ఎదపెట్టుకుంటున్నారు.

ఎద్దులు లేనివాళ్ళు ట్రాక్టర్లు వాళ్ల చూట్టూ తిరిగి, వాటితో ఎదపెట్టించుకుంటున్నారు.

డబ్బు దొరక్కపోవడంతో వెంకయ్య ఎద్దుల మీద ఆశ వదులుకున్నాడు.

ఎరువుల కొట్టు దగ్గరకి వెళ్ళి 50 కేజీల మొక్కజొన్న విత్తనాలు అప్పు తెచ్చాడు.

కేజీ మొక్కజొన్న విత్తనాలు 50.

రైతుల దగ్గర పంట కేజీ 5 రూపాయలకి కూడా కొనరు. ప్రభుత్వ మద్ధతు ధరే 450 రూపాయలు క్వింటాల్.

ట్రాక్టర్ రాజు వాళ్ళింటికి వెళ్ళి పదిరోజుల్లో డబ్బు ఇస్తానని చెప్పి, ఐదు ఎకరాలు మొక్కజొన్న ఎదపెట్టాడు. ఆ ట్రాక్టర్‌తోనే సేద్యం చేయించి మూడు ఎకరాలు పత్తీ, రెండు ఎకరాలు సీడ్ బెండనాటారు.

ప్రతి రోజూ ఏదో ఒక జాముున వాన పడుతునే వుంది.

భూమిలో పడిన విత్తనం అనుమానం లేకుండా మొలకవచ్చింది.

రైతులు ఉత్సాహంగా వున్నారు.

పడి మొక్కల పనిలేకుండా వెంకయ్య చేలు మొత్తం బాగా మొలిచాయి.

వాతావరణం బాగా అనుకూలంగావుంది.

వానలు బాగా వుండటంతో పైర్లు పచ్చపచ్చగా పెరుగుతూ నవనవలాడుతూ కళకళగా వున్నాయి.

కలుపులు కూడా బాగా పడ్డాయి.

కూలీలకి మస్తుగా పని దొరుకుతోంది.

వెంకయ్య తన పొలం అంతా రెండు వరసలు కలుపు తీయించాడు.

ఒకరి దగ్గర నాలుగు రూపాయలకి వడ్డీకి అప్పు తీసుకువచ్చి పొలం అంతా సత్తవమందు ఎద పెట్టించాడు.

పత్తికి పురుగు మందు వేస్తున్నాడు. రైతులు అందరూ పొలాలకి అవసరమైన ఖర్చుపెట్టారు.

ఆరుద్ర, పునర్వసు, పుష్యమి కార్తెల్లో రోజూ లేదా రోజు మార్చి రోజు పడిన వాన మఖ రావడమే ఆలస్యం ముఖం చాటేసింది. మొక్కజొన్న మనిషి చేయెత్తు పెరిగి కండెల మీదకి వచ్చి, వానకోసం నోరు తెరిచింది.

అన్ని పంటల పరిస్థితి అంతే!

వాన...వాన...వాన...కావాలి.

రైతుల్లో ఆందోళన.

వానకోసం సంబరాలు చేయడం ప్రారంభించారు.

పొంగళ్ళు పెట్టారు. ప్రభలుకట్టారు. కప్పలపెళ్ళిచేసారు. కొలుపులు చేసారు. బొడ్రాయికి నీళ్లుపోసారు. మాతంగిని తెచ్చి ఎగిరించారు.

వాన జాడేలేదు.

పంటల మీద వున్న భూములు పగుళ్లిచ్చాయి. పొలం అంతా బెండిగలు పడిపోయింది. పైర్లు తలలు వేలాడేసాయి. వాడిపోవడం మొదలెట్టాయి.

'పైరునోటికాడికి వచ్చిందే! ఒక్క వాన చాలు, వేసిన పైర్లు పండుతాయి. రైతులు బాగుపడతారు! ఈ ఉత్తం కార్తెలో అయినా ఒక్క వానపడితే బాగుండు!' అన్నాడు వెంకయ్య భార్యతో, బాధతో.

రైతులు ఎంత ఆశగా వానకోసం ఎదురుచూస్తున్నారో అంత నిరాశ ఎదురైంది. ఉత్తర కార్తెలో కూడా వాన ఉత్తదే అయింది.

కూలీలకు పనిలేదు.

రైతులకూ పనిలేదు.

క్షణం తీరిక లేకుండా లగూల మీద ఉండాల్సిన కాలం! నడి ఎండా కాలమైంది.

ఎండిపోతున్న మొక్కజొన్న పశువులకి కోసి వేస్తున్నారు.

చూస్తూ చూస్తూ 20 వేలు దండగ పడ్డాం కదే! పైరు వేసుకోకుండా చేలు వదిలిపెట్టుకున్నా పీడాపోయేది. వాన పడి డబ్బుఖర్చు పెట్టిచ్చి నిలువునా ముంచింది!' అన్నాడు వెంకయ్య బాధగా.

స్థాయికి మించి అప్పులయ్యాయి. వడ్డీలు పెరుగుతున్నాయి.

భవిష్యత్ అగమ్య గోచరంగా వుంది. చేసేది లేక కూలికి, సుబాబుల్ కట్టె కొట్టే పనికి గొడ్డలి తీసుకుని మేస్త్రీ సుబ్బన్న దగ్గరకి వెళ్ళాడు.

'ఇయ్యాల్టి నుంచీ నేను కూడా వస్తారా పనికి'

'లేదన్నా! ఇప్పటికే ముఠాలో ఎక్కువై పోయనారు. కొత్తవాళ్లని రానియ్యడంలా!'

"ఎట్రా?"

"లాభం లేదన్నా! ఇప్పటికే చాలా మంది వచ్చి తిరిగి పోయారు. పంటల్లేక పోవడంతో చాలా మంది పని కోసం ఎగబడుతున్నారు. ఏమనుకోవాకు. చుట్టాల్లేదూ, పక్కాల్లేదూ! ఎవర్నీ రానియ్యడంలా!"

"నేను మొదట్నించీ ఉన్నాను కదరా?"

"మజ్జెలో మానుకున్న వాళ్ళని కూడా రానివ్వడంలా! మీకు మీ పొలంలో పని లేకపోతే వచ్చేటట్టూ, పని వుంటే రాకుండా వుండేటట్టయితే ఎట్ట? కొత్తవాళ్ళని తీసుకునే పనే లేదు" తేల్చి చెప్పాడు సుబ్బన్న.

పంటలు లేకా, పనులు లేకా ఏం చేయాలో తోచక నిరాశగా ఇంటికి వచ్చాడు వెంకయ్య.

నవ్య వారపత్రిక – 12 మే, 2004